

Міністерство освіти і науки України

Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій

Кафедра германської філології

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 Філологія

**Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»**

Семантичний аналіз текстів перекладу

Допущено до захисту «__» _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології ___ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала :

студ. групи ПРм – 92

Шемет Анастасія Андріївна

Науковий керівник:

Д-р. філол. наук, проф. :

Швачко Світлана Олексіївна

Суми, 2020

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.....	6
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕМАНТИЧНОЇ ДИСТАНЦІЇ МАЛИХ ТЕКСТІВ.....	6
1.1 Сутність поняття полісемантичної дистанції.....	6
1.2. Проблематика семантики тексту.....	12
Висновок до 1 розділу.....	15
РОЗДІЛ 2.....	17
СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТІВ.....	17
2.1. Семантичні зв'язки малого тексту.....	17
2.2. Аналіз семантичних відношень малих текстів.....	222
Висновок до 2 розділу.....	28
Розділ 3.....	29
3.1 Методи перекладу заголовків друкованого формату ЗМІ.....	29
3.2 Методи перекладу малих текстів наукового спрямування.....	36
Висновок до 3 розділу.....	490
Висновки.....	511
Summary.....	Error! Bookmark not defined. 3
Список літератури.....	58

ВСТУП

Сучасна система українських ЗМІ зазнала радикальних змін наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття завдяки динамічному розвитку інформаційних та комп'ютерних технологій. Нова політична система в нашій країні та глобалізація призвели до всебічної трансформації їх змісту, форм та методів подання інформації. Засоби масової інформації стали головним засобом впливу на свідомість людини та інструментом формування складників світогляду: моральних, культурних, політичних настанов особистості.

З огляду на це сьогодні спостерігаємо підвищений інтерес дослідників до особливостей мови та текстотворення в новітньому українському масмедійному дискурсі. Упродовж останніх десятиліть масмедійний дискурс є предметом активних наукових розвідок Т. Г. Добросклонської, Є. О. Кожемякіна, Н. І. Лютянської, О. І. Чередниченка, Л. В. Цурікової та багатьох інших вітчизняних та зарубіжних мовознавців. Вивченням особливостей мови у сфері масмедіа в різний час займалися як вітчизняні (Т. Л. Коваль, О. Д. Пономарів, О. О. Селіванова, О. А. Сербенська, С. О. Соколова, О. А. Стишов та ін.), так і зарубіжні лінгвісти (І. В. Анненкова, А. Белл, І. А. Гавриленко, Г. В. Гіссен, Т. Г. Добросклонська, та ін.).

Виникла потреба інтерпретувати стислий текст засобів масової інформації як соціально значущу комунікативну одиницю. Це завдання передбачає вивчення його граматичних та стилістичних особливостей, а також прагматичних принципів.

Метою нашого дослідження є провести семантичний аналіз малих текстів масмедіа.

Поставлена мета передбачає виконання таких **завдань**: 1) висвітлити теоретичні основи наукових досліджень стислих текстів у галузі сучасної лінгвістики; 2) визначити роль та прояви типів стиснення мовлення у побудові стислих текстів; 3) описати мовні засоби (словотвірні, лексичні, морфологічні, синтаксичні, семантичні, стилістичні), що використовуються у стислих україномовних медіатекстах для зменшення структури та конденсації

інформації; 4) проаналізувати жанрову репрезентацію стислих медіатекстів відповідно до каналів передачі інформації в засобах масової інформації; 5) вивчити функції коротких текстів у дискурсі ЗМІ.

Об'єктом дослідження є стислі тексти українського масмедійного дискурсу різних жанрів.

Предметом дослідження в роботі є лексичні, граматичні, стилістичні та функційні особливості стислих медіатекстів.

Методи дослідження. Специфіка об'єкта та завдань зумовила використання набору методів. Зокрема, на різних етапах використовувалися загальнонаукові методи, такі як: емпіричний метод, а саме метод безперервної вибірки використовувався для формування фактичного матеріалу дослідження; порівняльний метод допоміг прояснити особливості стислих текстів у дискурсі ЗМІ. Водночас стратегія дослідження вимагала застосування лінгвістичних методів дискурсивного аналізу тексту. Метод лінгвістичного спостереження й аналізу використано для визначення, добору, вивчення стислих медійних текстів з різних джерел, з'ясування їхніх функційних характеристик; контекстно-ситуативний аналіз дискурсу дав змогу схарактеризувати їхні вербальні й невербальні одиниці; компонентний аналіз відіграв важливу роль під час дослідження складних та складених лексичних, семантичних утворень у стислих текстах.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше було проведено всебічний аналіз та описані короткі тексти україномовного дискурсу ЗМІ, їхні концептуальні текстові характеристики, лінгвістичні та функціональні особливості.

Теоретичне значення дослідження визначає, що отримані висновки та узагальнення сприятимуть глибшому вивченню дискурсивної парадигми лінгвістичних знань, вирішенню сучасних питань теорії та аналізу тексту та дискурсу, розширенню уявлень наукової спільноти щодо підходів до стиснення тексту та безпосередньо про стислий текст у масмедіа.

Результати дослідження матимуть **практичну** цінність при викладанні курсів з основ творчої діяльності журналіста. Пояснювані проблеми

сприятимуть переосмисленню підходів до написання текстів у ЗМІ
зосереджуючи увагу на нетрадиційності та привабливості викладу матеріалу

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕМАНТИЧНОЇ ДИСТАНЦІЇ МАЛИХ ТЕКСТІВ

1.1 СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ПОЛІСЕМАНТИЧНОЇ ДИСТАНЦІЇ

Полісемія як найтісніше пов'язана з когнітивними процесами концептуалізації і категоризації, що лежать в основі мислення і забезпечує формування та функціонування концептуальної системи. Як концептуальна категорія, так і полісемантичне слово, яке називає кілька понять, є комплексними когнітивними структурами, що виникли в результаті класифікованої або категоризаційної, діяльності свідомості. У класичній дедуктивній логіці, формальній і традиційній лексичній семантиці категорії розглядаються як найважливіші класи, що об'єднують поняття – абстракції.

Багатозначні деривати утворюються в межах фрейму слова. На мовному рівні кількість лексико-семантичних варіантів (ЛСВ) визначається набором валентностей, що реалізують пропозиції. Таким чином, полісемія похідного слова репрезентує фреймову організацію семантики, що реалізує ту чи іншу концептосферу. Вибір дериваційних маркованих категорій носить системний характер і визначається рівнем розвитку словотвірної системи мови. Лексика фіксує найбільш важливі компоненти картини світу. Система концептів, що виявляється в процесі дослідження лексики, відтворює деякі особливості мовного мислення, які проявляються в його діяльності за категоризацією дійсності для створення номінативних одиниць.

Категорія, в класичному її розумінні, однорідна, і, володіючи однаковим набором характеристик, всі члени такої категорії вважаються рівноправними. Семантична близькість текстів, таким чином, залежить від числа ядер текстуальних понять і від відстані між цими ядрами. Ступінь семантичної близькості текстів може бути обчислений за алгоритмом, в основі якого лежать наступні гіпотези більш приватного характеру, які є узагальненням наведених вище міркувань, а також деяких очевидних міркувань [11, с. 85]:

1. Номінативні групи найбільш інформативні для розкриття змісту тексту.
2. Найбільш значущим при зіставленні текстів є збіг ядер номінативних груп.
3. Міра близькості текстів пропорційна сумі ядер.
4. Найбільш інформативним є збіг ядер таких номінативних груп, коли одна або обидві з яких входять в заголовок порівнюваних текстів.
5. За умови збігу ядер номінативних груп двох текстів міра їх близькості пропорційна числу неядерних елементів в складі даних номінативних груп.
6. Міра близькості текстів пропорційна величині відстані між ядрами за тезаурусом.

Таке традиційне розуміння категорії не дозволяє зрозуміти, чому категоризація може бути проведена з різних точок зору і з різними результатами, чому категорія не є постійною величиною, а окремі її члени можуть не володіти тією чи іншою теоретично властивістю категорії і не втрачати при цьому права на членство в ній. При такому розумінні категорії постає питання: чи слід вважати багатозначне слово виразом однієї концептуальної категорії (але в цьому випадку все значення повинні розділяти певний набір загальних ознак, що далеко не завжди має місце) або ж воно відповідає кільком категоріям [7, с. 12].

Оцінка семантичної близькості текстів є невід'ємною складовою багатьох завдань сучасної комп'ютерної лінгвістики, серед яких створення і функціонування інформаційно-пошукових систем, питально-відповідних систем, систем автоматичного реферування, класифікації текстів, визначення тематики текстів, перефразування, дозволу лексичної неоднозначності.

Спираючись на сучасні досягнення в області психологічних і антропологічних досліджень, когнітивна лінгвістика запропонувала інше розуміння категорії. Концептуальні категорії носять переважно прототиповий характер, включають, в першу чергу, інформацію про її центральні, або прототипічні члени, найкращим чином представляють всю категорію, а потім – широкую, недостатньо чітко окреслену мережу периферичних, менш типових членів, що в значній мірі обумовлює розмитість семантичних меж слова.

Слідом за Л. Вітгенштейн і Е. Рош, прихильники когнітивної семантики вважають, що члени категорії не обов'язково повинні поділяти весь набір загальних ознак, але можуть виявляти лише певну їх частину. Крім того, умови для їх об'єднання можуть мати й інший характер, наприклад, метонімічний або характер, при якому певні члени категорії можуть не виявляти загальних властивостей, співвідносячись один з одним опосередковано. Прототиповий характер концептуальної категорії, в разі її лексикалізації, обумовлює, насамперед семантичну варіативність слова, його здатність бути застосованим до широкого кола референтів. У той же час, важливо не тільки відзначити відкритість концептуальної категорії, але і виявити принципи визначення меж [22, с. 43].

Залежність кордонів концептуальної категорії від конкуруючих з нею інших категорій обумовлює широку зону референції одних лексичних одиниць, що мають малу кількість близьких за змістом понять, і вузьку зону референції інших, які співіснують в ряді з іншими близькими за значенням лексемами. Таким чином, межі категорії прототиповому типу досить довільні, носять неусвідомлений характер і визначаються дією правил переваги, що в значній мірі викликає труднощі в проведенні референціальних кордонів слова.

Прихильники експерієнціальної лінгвістики вважають, що полісемантична структура слова являє собою прототипну категорію, причому найбільш яскравим і в той же час найпоширенішим її видом, в якому значення слова входять в категорію на правах її членів [5, с. 95]. Вони вважають, що саме полісемантична категорія найкращим чином втілює в собі всі ті характеристики категорії прототипового типу, про які протягом майже півстоліття ведуть мову представники різних наук, які вивчають принципи роботи когнітивної системи людини. А оскільки прототипова категорія розглядається ними як основний вид концептуальної структури, прихильники експерієнціальної лінгвістики вважають, що вивчення полісемії є ключовим для дослідження питань, пов'язаних з концептуальною організацією свідомості в цілому [19, с. 43].

Теорія прототипів дозволяє глибше зрозуміти сутність лексичного значення та полісемії як мовного явища, знайти пояснення багатьом її

властивостям, описуваних в лінгвістичній літературі. Так, теорія про прототипового характер концептуальної структури дозволяє вирішити багаторічну суперечку про наявність / відсутність інваріанта в семантичній структурі слова в такий спосіб: обидва випадки можуть мати місце, оскільки концептуальні категорії можуть мати як класичний, так і прототиповий характер [3, с. 4].

Полісеманти можуть являти собою категорію, де всі значення поділяють або не поділяють спільне ядро ознак, що утворює якийсь семантичний інваріант, але пов'язані при цьому яким-небудь іншим чином, при якому значення можуть співвідноситися одне з іншим лише опосередковано. Така характеристика прототипної концептуальної категорії, як центральність і периферичність, що визначаються ступенем їх близькості до прототипу, пояснює такі властивості семантичної структури слова, неодноразово вказуються лінгвістами, як різний статус лексико-семантичних варіантів, можливість їх ранжування, виділення центрального / центральних членів і периферії. Така властивість прототипної категорії, як відкритість, готовність до включення нових членів, досить віддалених за характером і властивостями від прототипового, дозволяє зрозуміти причину семантичної варіації слова, а також здатності до високого ступеня полісемії та можливості присутності в ній найрізноманітніших, в тому числі нетипових, індивідуальних для кожного слова, або сингулярних, значень.

Сама наявність полісемії пояснюється можливістю існування в свідомості категорій прототипового характеру, можливістю існування такого концептуального об'єднання, в якому окремі члени знаходяться у віддаленому і необов'язково безпосередньому зв'язку один з іншим. Саме відносини сімейного подібності пов'язують між собою лексико-семантичні варіанти (ЛСВ) багатозначних дериватів, що сформувалися на основі міжсловних деривації двома способами [13, с. 43]:

а) в результаті неодноразової реалізації словотворчої моделі в результаті міжсловних метонімічних і метафоричних переносів від одного або декількох

ЛСВ мотивуючого слова, при цьому ЛСВ похідного слова співвідносяться один з одним тільки через утворюючий їх мотиватор;

б) внаслідок мотивації від різних слів гнізда. Відсутність традиційних типів перенесення між ЛСВ, утвореними в результаті неодноразової реалізації словотворчої моделі, спонукало лінгвістів вважати подібні значення омонімічними.

Стверджують, що зв'язок між ЛСВ однієї лексеми може бути як безпосередній, коли один ЛСВ виводиться з іншого, так і опосередкованої, коли семантична структура слова складається шляхом багаторазового здійснення словотворчого акту, ЛСВ при цьому пов'язані між собою.

Полісемантична структура проявляє всі ознаки прототипної категорії, але не вичерпується ними. У прототипної категорії складові її члени можуть відрізнитися за параметром близькості до прототипу, але тим не менше всі вони в більшій чи меншій мірі представляють цей прототип і утворюють одну категорію, оскільки не відносяться свідомістю до іншої, що межує з нею категорії. Похідне значення в слові в значній мірі очікувано, передбачувано. Так, формування семантики похідних полісемантів визначається наступними факторами [2, с. 12]:

- 1) мовною приналежністю мотивованого і мотивуючого;
- 2) приналежністю мотиваторів до певної тематичної або лексико-семантичної групи;
- 3) репертуаром типізованих пропозицій, складових фреймів мотивуючих лексем;
- 4) функціональною семантикою форманта, що оформляє дане слово.

«Як концептуальна категорія, так і полісемантичне слово, яке називає кілька понять, є комплексними когнітивними структурами. Г.І. Кустова, досліджуючи типи похідних значень і механізми мовного розширення, визначає когнітивний підхід до опису полісемії що не інвентаризацію і класифікацію існуючих значень, а виявлення загальних закономірностей роботи самого механізму їх утворення [14, с. 11]. Відомо, що людина не вигадує нових коренів (поява нових коренів пов'язана з запозиченням, або опрощенням основ, тобто з

коренів). З часткою умовності можна сказати, що людина не вигадує і нових слів, а використовує можливості існуючих в мові продуктивних моделей. Потреба в позначенні нових об'єктів і ситуацій забезпечується переважно за рахунок використання існуючих мовних одиниць в нових значеннях, тобто за рахунок полісемії.

Основні механізми отримання нових значень – метафора і метонімія, що базуються на принципах аналогії і суміжності, – відомі з часів Аристотеля і античних риторик, і в цій сфері навряд чи варто очікувати якихось кардинальних змін і нових відкриттів, просто тому, що це основні механізми когнітивного освоєння реальності людиною [4, с. 93].

М.Г. Шкуропацький виділяє два типи механізмів семантичної деривації: гіпергіпонімічний і метафоричний. В основі даних механізмів лежать семантичні відносини, які будуються на принципі подоби і орієнтовані на вираження парадигматичних відносин. М.Г. Шкуропацький вважає, що весь обсяг лексичного значення утворює базу для розвитку значення. Якщо інтенціональна сфера значення є базою для розвитку значень по лінії гіпергіпонімічних і метонімічних зв'язків, то імплікаційна сфера дозволяє реалізувати свої потенції по лінії подібності (метафора) [24, с. 21].

Відомо, що мислення і мова пов'язані між собою – мислення є вищою формою відображення дійсності, а мова – матеріальною формою здійснення розумової діяльності. Людина фіксує думку в мові, отримуючи можливість піддавати її аналізу. Крім аналізу, в психології виділяють такі операції мислення, як порівняння, абстрагування, синтез, конкретизація, узагальнення, класифікація і категоризація. Механізми розвитку значення, засновані на розумових операціях, які не можуть передати всіх зв'язків, що виникають в асоціативному потоці пізнавальної діяльності, але дають уявлення про постійно повторювані розумові процеси, які призводять до виникнення нових значень.

У роботах О.І. Присянникова виділені два основних механізми зміни значення слів: за зовнішньою і функціональною схожістю [цит. за 24, с. 27]. Механізм розвитку значення слова за зовнішньою подібністю бере участь в операції аналізу та синтезу. Спочатку в предмет або явище виділяється певна

ознака (форма, колір, звук, смак), потім подібна ознака виявляється в іншому предметі (явищі), відбувається узагальнення, в результаті ім'я одного предмета присвоюється іншому. Аналогічним чином відбувається розвиток значень за подібністю функції (виділяється функція, встановлюється схожість функцій різних предметів, ім'я одного предмета присвоюється іншому).

Зовнішня схожість визначається мовною особистістю, виходячи з чуттєвого досвіду, набутого завдяки зору, слуху, смаку, нюху і дотику. За допомогою органів почуттів ми отримуємо інформацію про наше оточення, яке аналізується і тлумачиться головним мозком.

1.2. ПРОБЛЕМАТИКА СЕМАНТИКИ ТЕКСТУ

Семантичний (смісловий) аналіз тексту – одна з ключових проблем як теорії створення систем штучного інтелекту, що відноситься до обробки природної мови (Natural Language Processing, NLP), так і комп'ютерної лінгвістики. Результати семантичного аналізу можуть застосовуватися для вирішення завдань в таких областях як, наприклад, психіатрія (для діагностування хворих), політологія (прогноз результатів виборів), торгівля (аналіз тих чи інших товарів на основі коментарів до даного товару), філологія (аналіз авторських текстів), пошукові системи, системи автоматичного перекладу [25, с. 43].

Семантика – розділ лінгвістики, що вивчає смислове значення одиниць мови. Створення нових методів семантичного аналізу текстів відкриє нові можливості та дозволить істотно просунутися у вирішенні багатьох завдань комп'ютерної лінгвістики, таких як машинний переклад, класифікація текстів та інших. Не менш актуальна розробка нових інструментів, що дозволяють автоматизувати семантичний аналіз.

На даний момент існує кілька методів уявлення сенсу висловлювань, проте жоден з них не є універсальним. Над співвіднесенням сенсу тексту працювали багато дослідників. Так, І.А. Мельчук ввів поняття лексичної функції, розвинув поняття синтаксичних і семантичних валентностей і

розглянув їх в контексті тлумачно-комбінаторного словника, який представляє собою мовну модель. Він показав, що значення слів співвідносяться не безпосередньо з навколишньою дійсністю, а з уявленнями носія мови про цю дійсність. Більшість дослідників схилиються до думки, що семантичний аналіз повинен виконуватися після синтаксичного.

В. Ш. Рубашкін та Д. Г. Лахута ввели ієрархію синтаксичних зв'язків для більш ефективної роботи семантичного аналізатора. Найважливішими є обов'язкові рольові зв'язки, за ними йдуть відповідні зв'язки, потім необов'язкові рольові зв'язки і лише потім предметно-асоціативні.

Відома мовознавиця Є. В. Падучева пропонує розглянути тематичні класи слів, що, несуть основне смислове навантаження тексту – це дієслова, зокрема на позначення: сприйняття, знання, емоцій, прийняття рішення, мовних дій, руху, звуку, буттєві дієслова та ін. Істотною у цьому підході є ідея поділу поняття мови на деякі семантичні групи враховуючи те, що ці поняття мають певний нетривіальний загальний тематичний компонент. Елементи таких груп, як правило, однаковий набір залежних понять. Однак головна проблема такого підходу полягає в тому, що виділення тематичних класів і складання семантичних словників надзвичайно трудомісткий процес, сильно залежить від індивідуального сприйняття і інтерпретації понять конкретною людиною.

Універсальна мова представлення знань повинна бути зручним інструментом для виведення нових знань із уже наявних, а значить, необхідно створити апарат для перевірки правильності висловлювань. Тут як раз корисні логічні моделі подання знань. Наприклад, семантична мова, запропоновану В. А. Тузов, містить у собі формалізми логіки предикатів, в ньому присутні поняття, функції над цими поняттями і правила виводу, за допомогою яких можна описувати нові поняття. Не виключено, що в напрямку створення подібних семантичних мов буде розвиватися наукова думка в майбутньому. Незважаючи на те, що деякі наукові і технічні ідеї в області обробки текстів розвиваються досить швидко, багато проблем семантичного аналізу залишаються невирішеними.

Більшість дослідників прийшли до висновку, що словник для підтримки семантичного аналізу повинен оперувати смислами і, отже, описувати властивості і відносини понять, а не слів. Але виникає питання, як правильно структурувати і представляти інформацію в подібних словниках, щоб пошук по ним був зручним і швидким, до того ж була б можливість враховувати зміни в природній мові (зникнення старих і виникнення нових понять) [14, с. 43].

Природна мова на відміну, наприклад, від комп'ютерних (алгоритмічних) мов формувалася здебільшого стихійно, а не формалізовано. Це викликає ряд труднощів у розумінні тексту, спричинених, наприклад, неоднозначним тлумаченням одних і тих самих слів залежно від контексту. Тому цей контекст або знання предметної області потрібно вводити заздалегідь. Крім того, часто практичні завдання вимагають точного визначення часу, місця описаного в тексті, точної ідентифікації людей, тоді як така інформація знаходиться поза межами тексту. У цьому випадку система може або не обробляти цю інформацію, або залишити її до з'ясування контексту і навіть спробувати проявити ініціативу у з'ясуванні контексту, наприклад, в діалозі з оператором, який просить введення тексту. Те, як поводить система в такій ситуації, визначається стилем та схемою системи [10, с. 43].

Суть семантичного аналізу по-різному розуміється дослідниками. Багато вчених сходяться на думці, що в сферу семантичного аналізу включено [21]:

- Побудова семантичної інтерпретації слів та конструкцій;
- Встановлення смислових зв'язків між елементами тексту, які більше не обмежуються за розміром одним словом (може бути більше або менше одного слова).

Деякі вчені пропонують розглядати не тільки текст на основі складових слів, речень, абзаців, а й намагаються визначити семантичний образ, який автор хотів створити у свідомості своїх читачів, за допомогою цього тексту. Питання розвитку штучного інтелекту на сучасному етапі є практично нерозв'язним. Серед основних проблем розуміння тексту в обробці природних мов виділяють [23]:

1. Знання контексту системи та проблемної області вивчення цієї системи.

2. Різна форма передачі синтаксису пропозиції в різних мовах.

3. Проблема еквівалентності.

4. Наявність в тексті неологізмів.

5. Проблема сумісності нової інформації з уже накопиченими знаннями.

Нова інформація може певним чином суперечити вже накопиченій інформації. Необхідно реалізувати механізм, який визначає, в яких випадках потрібно відкинути стару інформацію, а в яких – нову.

6. Проблема тимчасових суперечностей.

7. Проблема еліпсів, тобто пропозицій з пропущеними фактично, але існуючими неявно завдяки контексту словами.

Основне завданням синтаксичного озбору – побудова дерева синтаксичних речень. Як і морфологічний аналіз, синтаксичний є попереднім кроком перед семантичним аналізом. На цьому етапі усуваються більшість омонімів (слова різного значення, але однакового звучання), виявлених на етапі морфологічного аналізу, що, в свою чергу, значно прискорить семантичний аналіз.

Висновок до 1 розділу

Таким чином, проаналізувавши сутність поняття полісемічної дистанції та питання проблематики семантики тексту, ми робимо висновок що, характер відносин між членами полісемантичної категорії, інший, ніж просте ставлення подібності. Полісемантичне слово відноситься до макроструктури – об'єднанням декількох категорій на основі логічних висновків, між якими мають місце найрізноманітніші відносини: від подібності (умовної еквівалентності) і гіперогіпонімії до імплікації і фреймів охоплення. В якості семантичної метамови в переважній більшості сучасних робіт використовується не універсальна штучна мова, а спрощена і стандартизована підмова зі своїм словником і граматиною. Системи, спрямовані так, щоб вилучити знання з текстів на природних мовах а також на синтез тексту на основі знань називаються лінгвістичними трансляторами або лінгвістичними процесорами. Системи семантичного аналізу не можуть існувати без синтаксичної складової.

РОЗДІЛ 2 СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТІВ

На рубежі ХХ –ХХІ ст. мовознавство, котре зміцнювало свої позиції у науковому світі, стало предметом інтересу лінгвістів щодо вивчення семантичного навантаження словосполучень, слів та текстів.

Посилаючись на праці Ю. Апресяна [20], А. Нікулаеску зауважувала, що: «сучасна епоха розвитку лінгвістики – це, безперечно, епоха семантики, центральне місце якої в колі лінгвістичних дисциплін безпосередньо випливає з того факту, що людська мова в першу чергу є засобом спілкування, засобом кодування і декодування певної інформації» [21, ст. 82]. Проте, як самостійна наукова царина семантика сформувалась лише наприкінці ХІХ ст. Дефініцію «семантики» вперше увів у науковий дискурс французький дослідник М. Бреаль, в праці «*Essai de sémantique*» 1897 р.

2.1. Семантичні зв'язки малого тексту

Маніфестуючі зміст та не передбачені мовною системою текстові знаки формують художній текст. Семантичне сприйняття тексту можна порівняти зі створенням картини, де автор наносить фрейм, а реципієнт - декодує цю інформацію у тому розумінні, яке дозволяє йому сприйняття та інтелектуальний багаж. Завжди актуальним для науковців є пізнання того, якими є правила подачі та сприйняття такого тексту. Оскільки між мовною системою автора, котрою він кодує свій текст, та текстовою адекватною проекцією у свідомості реципієнта мова-посередник

Зазначена «мова в тексті» водночас є «кодом тексту», котрий трактуємо, як систему подання інформації і систему її перетворення. Яскраво це виражено у літературній течії постмодернізму. Його код володіє, як семантичними, так синтаксичними і в той же час прагматичними компонентами, які регулюють творення тексту.

Таким чином ми розуміємо, що постмодерністи творили унікальну експериментальну техніку письма, котра в подальшому стала своєрідною

структурою, наповнивши її семантичним вибором, художніми формами експлікації внутрішнього світу текстових комунікантів. Прагматичний компонент цього коду визначає умови застосування семантичних і синтаксичних правил.

Обґрунтування специфіки процесу сприйняття та мислення текстів наведене у ряді психолінгвістичних досліджень, зокрема, виділяється три типи розуміння тексту: семантизуючий, котрий передбачає декодування одиниць тексту; когнітивний, котрий передбачає осмислення інформації пізнавального характеру; розпредмечувальний, передбачає третій тип пов'язаний з обізнаністю ідеальних понять.

Пропонуючи таку типологію, дослідник говорить про рух від значення до змісту, в результаті якого зміст з'являється, формується як відображення 156 ситуацій об'єктивної або суб'єктивної реальності, й тому тут йдеться про розуміння загальної ідеї цілісного тексту як його змісту, тобто про кінцевий результат розуміння. Проте процес обґрунтування передбачає поступове оволодіння змістом.

Першим є етап пошуку загальних змістових ознак повідомлення, хоча чуттєве сприйняття прямує від конкретних виразів і слів до цілісного тексту, інформація поступає не в тій безперервності, як усвідомлюється.

Власне, у такому разі, досягнути текст можна за умови комплексності його сприйняття у повному обсязі, тоді, коли читач сприймає та усвідомлює зміст тексту та його основну ідею.

Цей механізм уможлиблює процес скорочитання, котрий охоплює семантично навантажені елементи тексту та ідеї тексту.

О.В. Бондарко, вивчав зміст тексту в аспекті його розуміння, виділяє сім дихотомічних ознак змісту:

1) змістові компоненти наявні в пам'яті людини в готовому вигляді / пошук смислу є творчим процесом;

2) зміст тексту є змінним, плинним і синкретичним / глибина, точність та адекватність розуміння тексту залежать від змісту;

- 3) зміст є інваріантним / зміст є ситуативно залежним і суб'єктивним;
- 4) зміст надається тексту в процесі розуміння;
- 5) цілісний зміст впливає на осмислення окремих мовних одиниць / цілісний зміст є результатом розуміння тексту;
- 6) зміст виокремлюється з тексту в результаті розуміння /
- 7) зміст є результатом розуміння / зміст є інструментом розуміння [13, с. 7].

Співвідносячи *дефініції змісту* та його *розуміння* дає нам змогу актуалізувати ці дві дихтомії у розрізі психолінгвістики. На думку науковців, основною парадоксальною проблемою семантичного аналізу є зміст, котрий виступає, як результат цілісного тексту, та розуміння тексту є неможливим окремо від його змісту.

Аналізуючи семантичні зв'язки малого тексту варто, передусім варіювати *дефініцію* даного модусу. За К.І. Панченко, «до малоформатних текстів належать досить різноманітні твори, а саме прогноз погоди, інструкції, оголошення, рецепти, афоризми, автобіографії, міфи та навіть нетипові малоформатні казки, формальною ознакою яких є стислість.

В той же час, М.А. Ковальчукова [2] зазначає, що мова таких текстів є прямо залежною від типу даного твору та його функцій. Науковиця наводить приклад, текстів, метою котрих є інформування аудиторії щодо певного заходу. Автори такого тексту, орієнтуючись на швидке сприйняття інформації, використовують загальноживані лексичні та синтаксичні елементи.

І.О. Таюпова зауважує, що: «комунікативно-прагматична норма текстів являє собою правила комбінування та використання в них вербальних та невербальних засобів. Для кожного виду є своя комунікативно-прагматична норма, яка являє собою набір його обов'язкових (первинних) та факультативних (вторинних) ознак» [3]

Часо-просторова структура художнього тексту, становить собою комплексну організацію, котра є складовою системно-мовних категорій. На думку Ю.С. Сорокіна, такі форми пов'язують текст із мовною структурою, базуючись на «мовних категоріях, детермінують тісну взаємозалежність

текстової, мовної та мовленнєвої систем, і таким чином конструюють мовлення як самостійний об'єкт» [4]

Коли ми говоримо про семантику тексту, як категорії мовознавства, нам варто зауважувати два чітких вектори цього кластеру, зокрема, як стверджують науковці: базовими основоположними семантичного боку тексту виступають зміст та значення. За своєю суттю зміст є поняттям значно ширшим і більш загальним, в той час, як значення виступає його складовою. З точки М.Я. Поляков вважав, що «зміст літературного твору виникає із всієї суми контекстів» [5]

При цьому, як влучно зауважує О.В. Бондарко, категорійна ситуація у загальному представленні типової семантичної структури, котра формується опираючись на відповідні функціонально-семантичні категорії та функціонально-семантичне поле, що вона утворює. [6] Вона представляє одну з категорійних характеристик, що реалізуються в контексті, тексті.

Ототожнюючи поняття змісту тексту, із визначенням семантичного поля, ми отримуємо змогу поєднання ментальних одиниць різних типів. Таким чином функціонування семантичного поля використовують відповідні ментальні схеми. Хоча, Бабенко [7] зауважує, що є верхівкою в гієрархії семантичних компонентів.

Відповідно, інтенціональність котра є вказівником зв'язку мовних значень з наміром мовця і інформативною метою мисли мовленнєвої діяльності – є базовою дефініцією семантичного поля тексту. Інтенціональність складається із двох основ: адресата та адресанта, тобто категорій того хто пише і того хто читає.

Власне, ці ментальні моделі, котрі базуються на підґрунті концептуалізму – відповідного ментального феномену, дають можливість творенню цілісного змісту у поєднанні авторської семантичної площини і семантичної площини реципієнта. На думку Н. Кондратенко:

– розширення загального семантичного поля тексту за рахунок семантичних полів реципієнтів та здатності змісту тексту набувати статусу енциклопедичних знань

–розуміння тексту передбачає збіг концептів та ментальних моделей семантичних полів автора і читача, а інтерпретація

– семантичне поле має два вияви – власне текстовий зміст, що відповідає авторському аспекту і має лінійно-знакове та ментально-когнітивне вираження, та інтерпретаційний зміст, що є комплексом авторського семантичного поля і полів усіх потенційних реципієнтів;

– зміст тексту формується завдяки семантичному полю, компонентами якого є семантичне поле мовця та семантичне поле реципієнта;

– зміст тексту є синкретичним поняттям семіотики, психолінгвістики та когнітивістики, де виступає як ментальний феномен, інтенція і концепт; [8].

Авторське семантичне поле відображає собою той сталий прошарок змісту, тотожний семантичному ядру, котре можна, вивчивши, як результат, прийти до усвідомлення інтерпретації.

В той же час, семантика поля реципієнта є тотожною із аналогічним у автора, оскільки саме ця тотожність дає змогу розуміння тексту, авторських посилів та інтенцій.

Говорячи про інтерпретацію художнього тексту як семантичної одиниці, зауважимо, що її когнітивний процес потребує передбачення поглибленого та розширеного змісту, адже сприймаючи інформацію читач до авторської додає і власної семантичної площини. Відповідно, кожна текстова інтерпретація, як результат є розширенням загального семантичного поля тексту, адже є результатом співставлення двох площин сприйняття авторською та читацькою.

За своєю природою художній текст є багатомірним у інтерпретації, адже передбачає те, що семантичне поле реципієнта розширює межі встановлені інтенцією автора.

Цей процес досягається шляхом когнітивної інтерпретації, використовуючи енциклопедичні та позамовні знання. Однак, не варто нівелювати і той факт, що ядро комунікативного процесу, котрим є інформаційний обмін має суттєву відміну від решти типів, адже має два вектори спрямованості.

Таким чином, нами не лише застосовуються механічні екстралінгвістичні знання в інтерпретації тексту, котрі ретранслюються із віртуального позатекстового виміру, а й, більше того, як екстралінгвістичні знання так і семантичне поле даного тексту аналогічно мають вплив на знання реципієнта.

Текстовий зміст семантичного поля, набуваючи статусу екстралінгвістичних знань: стає придатним до використання шляхом налагодження інтертекстуальних зв'язків, осмисленні об'єктивної реальності формуванні індивідуального світосприйняття людини, а також у персоніфікованій інтерпретації інших текстів.

Проте, така функція притаманна не усьому текстовому комплексу, а лише його змісту, котрий включає у себе ментальні схеми та концепти, котрі становлять сукупне семантичне поле читача та автора.

2.2. Аналіз семантичних відношень малих текстів

Вважаючи на вищевказане, варто зауважити розгляд семантичних відношень малих текстів, серед іншого і за темпоральною формою. Темпоральна характеристика часу та простору представляє собою систему граматично актуальної, постійної, потенційної теперішньої дії.

Сьогодні осмислення тексту, як комунікативної одиниці стає інтересом наукових візій лінгвістичних студій. Зокрема, їм притаманний інтерес до розуміння текстів.

Когнітивно-комунікативні аспекти мовленнєвої поведінки полягають в тому, що: немає розуму поза суспільства і немає суспільства поза розумом; немає розуму поза вербалізацією, немає вербалізації поза розумом; немає мовлення поза особистістю, немає особистості поза мовленням [3, с.11].

Дискурсивна лінгвістика зосереджується на ефективності трансформації одиниць мови в одиниці мовлення, а феномен дискурсу висвітлюється в триєдності середовища, режиму і стилю спілкування [3, с. 15].

Малотекстові форми визначаються контекстуальністю, семантичною, комунікативною та структурною цілісністю, тематичною визначеністю,

повнотою, смисловою самодостатністю, модальністю та особливою прагматичноюзручністю. Однак вони не відповідають багатогранному набору критеріїв тексту як таких. Вони чітко виражають початок і кінець, слідуєть текстовим категоріям, які "відображають найважливіші закономірності тексту в процесі його створення ... та подання ..." [12, с. 18]. Зазначені тексти мають слабку структурно-композиційну та образну згуртованість (на відміну від ритмічної та стилістичної зв'язності), артикуляцію тексту, структуру, інтертекстуальність, лінійність та деякі інші текстові категорії

Їх семантична структура базується на малому обсязі інформації. І тому на такому її об'ємі, якого буде достатньо для забезпечення їх інформативності. У зв'язку з обмеженням кількості інформації виникає необхідність ретельного добору таких мовних засобів (також мінімально, але доречно використаних), які сприятимуть короткому, але дуже чіткому викладу і одночасно забезпечуватимуть, зв'язність, цілісність модальність і завершеність малих текстових форм. Що стосується інформативності міні-текстів, особливої важливості слід надавати руйнацію певних текстових структур; використанням мовних засобів без видимих порушень вербальних норм, але з певною комунікативною переобтяженістю тощо. [12, с. 88].

Дискурс забезпечує комунікацію, стратегію та тактику спілкування, омовлення психічних. підтекстовій інформації, яка забезпечується додатково маркованими мовними засобами, як-от: вживанням окремих одиниць тексту в нестандартних позиціях; порушенням стандартного функціонування мовних засобів, що спричиняє.

У сучасних лінгвістичних дослідженнях науковці розглядають феномен тексту, у розрізі наступних дихотомій:

текст::категорії тексту,

текст::композиція,

текст::дискурс,

текст::концепт,

текст::таксономія,

текст::блоки.

Текст, будучи семіотичним знаком має риси, семантики, синтактики та прагматики, що відображається у його побудові, змістові та інтенції. Відміною тексту є його ступінь структурно-мовної складності, глибина відображення дійсності та полівекторна спрямованість. На змістовому рівні одиницею тексту є задум, а на рівні форми – висловлювання

На думку Ковальчукової: «Мова текстів малої форми залежить від типу твору та його функцій. Наприклад, текстові форми, що мають на меті інформувати аудиторію про певний захід, орієнтуються на швидке сприйняття інформації, саме тому їх автори використовують переважно загальноживану лексику, відносно прості синтаксичні елементи» [2.]

В той же час у авторській оповіді використовується ще і мова персонажів: найчастіше це дієслівні одиниці реалізовані граматичними категоріями значень у теперішньому, минулому та майбутньому часі.

Парадоксально однак темпоральна тривалість макроструктури у творах малого жанру передається не тільки граматику концептуальними комплексами ай загальною контекстуальною ситуацією. звідси можемо зробити висновок що на першому плані є токсична одночасність визначальна рівноправними функціонуванню кожної дії що представлена в текстовому форматі. таким чином аналізуючи загального контексту семантику можемо зробити висновок що вона є наслідком накопичення граматичних аспектів значень тривалих дієслівних форм недоконаного виду.

«Таким чином, зміст тексту є одночасно процесом і результатом розуміння та інтерпретації, який формує цілісність змісту, на нашу думку, є безперервним процесом, кінцевий результат якого досить абстрактне поняття.» [8]

Малі тексти вирізняються своєю тематичною місією, котра визначається їх призначенням:

- банальне :: вагоме,
- фактичне :: інформативне,
- практичне :: непрактичне,
- семантичне :: несемантичне,

комунікативне :: некомунікативне,
пізнавальне :: емоційне і т.д.

Мова малих текстів залежить від виду роботи і її функцій. Наприклад, тексти, спрямовані на інформування аудиторії про ту чи іншу подію, орієнтуються на швидке сприйняття інформації, тому їх автори використовують в основному загальну лексику, відносно прості синтаксичні елементи [6, с. 18].

Автори невеликих текстів, присвячених культурним подіям, найчастіше використовують різні індивідуальні конструкції, складні слова, виразну лексику про захід.

Виразність текстів, наприклад, художніх оглядів, на думку вченого Т. Ляшенко, створюється різними засобами виразного синтаксису (інверсія, антитеза, повторення і ін.), Образні засоби (метафора, порівняння, епітети), фразеологією [8, с. 4].

Використання фразеологізмів, цитування, або введення в тексти у вигляді приказок, афоризмів або прислів'їв (які також застосовні до текстів форми) - цікавий стилістичний прийом, який може служити безлічі цілей. Наприклад, в анонсі фільму «Список контактів», розміщеному на сайті телеканалу «Україна», мова йде про головного героя, яке живе без сім'ї, друзів і любові, але несподівано зустрічає дівчину своєї мрії.

У згаданому вище нарисі «Французьке чарівність з легких Львова» перша частина тексту написана у вигляді рецензії з елементами рецензії, друга - анонса завтрашнього номера «Молодої України», де можна знайти додаткові інформація про відкриття театрального сезону в столиці, творчі плани і найближчих прем'єрах київських театрів. Таким чином, ми робимо висновок, що тексти форми, які служать одній меті, взаємопов'язані, часто переплітаються, доповнюють один одного.

Ефективність впливу малоформатних текстів, на думку К. Туркиной, залежить від використання прийомів апеляції до прихованих або явних очікувань аудиторії [18, с. 108]. Вчений розглядає їх на наступних рівнях: семантичний (прямий заклик до дії, знак оклику, риторичне питання,

пресуппозиція, опозиція), метасеміотическій (конотативного, асоціативні значення); метаметасеміотическій рівень (мотиваційний і психоаналітичне дію за допомогою навіювання і переконання).

Офіційні сайти державних органів надають коротку інформацію про події. При цьому на сайтах, присвячених подіям культурно-розважальному житті України або конкретного міста, публікуються яскраві, насичені зображеннями тексти, написані в художньо-публіцистичному стилі. Хоча в цих роботах можна знайти перебільшення, декорації подій, їх цікаво вивчати з точки зору лінгвістики, на їх основі можна розглянути способи залучення уваги, заінтригувавши читача. Так, наприклад, в анонсі фільмів фігура за замовчуванням може бути успішно введена в текст як засіб створення інтриги.

Для подальшого семантичного аналізу коротких текстів, варто лаконічно охарактеризувати кожен із них.

Таблиця малих текстів

Табл.1

Назва	Визначення
Художня література(+фольклор)	
гумореска; анекдот	Мала текстова форма художнього стилю. Реалізована у прозі, вірші, або драматичній формі. Даній текстовій формі притаманні комічний сюжет та, на відміну від сатиричного твору, легка жартівлива тональність. У гуморесці, сміх виступає формою емоційно-забарвленої естетичної критики. Цьому жанру притаманні: дотепність, доброзичлива форма подачі критики у парадоксальній оксюморонній формі.
загадка	Мала текстова форма художнього стилю. Котрій притаманне несподіване зближення явища, істоти чи предмета з тотожним за ознаками. Суттю загадки є відгадка невідомого.
приказка	Мала текстова форма художнього стилю, котрий фігурує у площині фольклорної прози. Приказка є коротким сталим образним висловом

оповідка	Мала текстова форма художнього стилю котра зображує одну подію із життя одного або декількох персонажів. Характеризується одновекторністю сюжету.
афоризм	Текст малої форми котрому притаманний короткий влучний авторський вислів, котрий виражає загальну думку у формі, що є виразною та легкою для сприйняття і запам'ятовування.
байка	один із різновидів ліро-епічного жанру, невеликий алегоричний
фейлетон	Текст малої форми літературної публіцистики котрий за допомогою сатири викриває негативні явища у суспільстві,
памфлет	Текст малої форми літературної публіцистики, що має спрямування проти політичного устрою, в загальному, або якоїсь його частини, зокрема найчастіше — через розкриття окремих представників
Публіцистика	
новина	Текст малої форми публіцистичного жанру, котрий включає в себе оперативне інформаційне повідомлення.
оголошення	Текст малої форми публіцистичного жанру рекламного характеру, котрий інформує про купівлю/продаж тощо.
анонс	Текст малої форми публіцистичного жанру, котрий у собі вміщує коротке повідомлення про захід чи подію, котра відбудеться найближчим часом. Вміщує короткий опис події та деталі (дата/час тощо)
критика	Текст малої форми публіцистичного жанру котрий вміщає коротке аналітичне повідомлення критичного характеру про об'єкт чи подію.

Висновок до 2 розділу

Таким чином, ми можемо зробити такі висновки. Семантичне сприйняття тексту можна порівняти зі створенням картини, де автор наносить фрейм, а реципієнт - декодує цю інформацію, що дозволяє йому сприйняти весь інтелектуальний багаж. Ототожнюючи поняття змісту тексту, із визначенням семантичного поля, ми отримуємо поєднання одиниць різних типів. Так, говорячи про інтерпретацію художнього тексту як семантичної одиниці, зауважимо, що її когнітивний процес потребує передбачення поглибленого та розширеного змісту. Відповідно, кожна текстова інтерпретація, є результатом розширенням загального семантичного поля тексту. Характерними рисами малотекстових форм є контекстуальність, семантична, комунікативна та структурна цілісність, тематична визначеність, повнота, смислова самодостатність.

Розділ 3

3.1 Методи перекладу заголовків друкованого формату ЗМІ

Інформативність – важливий параметр заголовка, який привертає увагу читача до певної статті. Необхідно визначити, як заголовок відображає різні елементи семантичної схеми тексту (основна ідея, конститутивні та розвивальні тези, аналітична оцінка ситуації, передумови мети повідомлення, ілюстрації) [2]. Семантичний заголовок досі не можна розглядати як щось окреме від тексту, тому тема підготовлює до розуміння тексту, з іншого боку, заголовок може стати зрозумілим лише після прочитання тексту.

Заголовок тексту сповіщає про його зміст, оскільки реалізується інформативна функція заголовка публікації.

Існує багато видів заголовків залежно від їх відповідності змісту, посилань на текст. Отже, Н.Д. Арутюна вказує, насамперед, що заголовок повинен відповідати розумінню матеріалу і давати надзвичайно стислий і точний вираз основної ідеї тексту. Загальною вимогою до назви є конкретність. Для досягнення цього необхідно взяти з тексту деталі, що складають суть матеріалу, і залежно від ступеня конкретності заголовки можуть бути розмитими, неясними, безглуздими, повними. Чим менш точний заголовок, тим більше, згідно з Н.Д. Арутюновим, інтерес читача до тексту зменшується. [3]

Конкретна побудова заголовків в англійських газетах має різні цілі: вони повинні зацікавити читача приміткою та забезпечити стиснення інформації. *Italy's radio, Ugly noises from Los Angeles mayor's nest, TV workers on strike, Back to work – to kill the bill, Apollo trail – blazers back relaxed and joking, Convict sentenced to life for coffin girl kidnap.* Перша назва тексту передає короткий зміст статті, тут лише специфічна стислість – пропуск дієслів, використання скорочень. Від читача не потрібно попереднього знання ситуації. Третій заголовок добре запам'ятовується своєю римованістю та чітким ритмом, і це важливо, оскільки артикул нижче – це пропаганда. Вона призиває боротися проти закону, що обмежує право на страйк. Четвертий дає дуже нез'ясованне

уявлення про те, про що йдеться у статті, але спрямовує читача на ставлення до описаних фактів, їх оцінку та застосовує гру слів: mayor's nest омонімічно mare's nest – заява, що означає дурницю, а один із кандидатів – мер Лос-Анджелеса. Сатирична спрямованість заголовка привертає увагу, читач зацікавлений і хоче прочитати замітку. У п'ятому прикладі, якраз навпаки, читач, безумовно, знайомий із ситуацією, тут він очікує новин про подробиці повернення американських космонавтів, сатиричний епітет, багатий на конотації, тут і визнання величчю вчинку, і неделікатне ставлення до космонавтів; особиста форма знову відсутня за законами стиснення; і нарешті, останні слова до читача обіцяють, що примітка містить деяку інформацію, отриману від очевидців. Останній заголовок призначений для цінителів сенсаційних подій. Суть справи коротко викладена в одному реченні, передана точно, але досить загадково, і примушує читати записку з історією про те, як злочинець втік із в'язниці, вкрав дочку мільйонера, щоб отримати за неї викуп і заховав її в дерев'яному ящику, а злочинець був засуджений. Значно характерним є використання низкою атрибутів, значення якого стає зрозумілим лише після прочитання примітки [4].

Своєрідні особливості газетних заголовків, які представляють винятковий інтерес для перекладача, в основному можна звести до наступного:

Велике бажання привернути увагу до опублікованого матеріалу та водночасно узагальнити його зміст доводить до того, що заголовки в англійських та американських газетах, як правило, багатоступеневі. Як правило, вони формуються з «заголовка» (насправді headline, іноді заголовка banner headline), набраного повністю або частково дуже великим шрифтом та підзаголовка (lead) із декількох рядків, набраних більшим шрифтом. «Headline» визнано, щоб виділити найвиразнішу ідею статті, а часто навіть окрему, найбільш виразну, вражаючу або запам'ятовується фразу із статті. В англійських та американських комуністичних газетах «шапка» дуже часто є гаслом, а в звичайних газетах вона має суто рекламне та сенсаційне призначення. Часто заголовок спрямований лише на враження уяви читців, змусити їх прочитати сам матеріал.

Тому в більшості обставин він не повністю розкриває зміст статті, а іноді навіть має дуже мало спільного з ним.

Особливо цікавим у цьому плані є наступний заголовок, який не розкриває змісту статті. Справа в тому, що «*Дейлі Воркер*» виграв нагороду за найкращий дизайн. Стаття називається *Maxks mocks*. Ці два слова взяті з речення в середині статті: *The judges say that the Daily Worker «continues to make the most of its limited number of pages [5].* Мабудь, що в цьому випадку неможливо відтворити англійський заголовок у перекладі, його потрібно перекласти таким чином, щоб він відображав головний зміст: Надання премії «*Дейлі Воркер*» або Приз, нашій газеті. У всіх вищезазначених випадках, щоб правильно зрозуміти та перекласти заголовок, спочатку потрібно прочитати саму статтю.

Одноступінчасті заголовки досить чітко представляють зміст повідомлення: *Weeklies merge; Last rebel post taken in brunei; Prosperity not austerity; Police in quebeck attack jobless asking for work moцo.* Тут перекладачу лишається лише знайти адекватну версію перекладу українською мовою.

Не завжди потрібно виходити із загальноприйнятого принципу, що переклад заголовка не є складним, оскільки передусім ми перекладаємо повідомлення або статтю, а вже потім, виходячи з їх змісту, і заголовок.

По-перше, ми не можемо припустити, що в будь-якому випадку ми можемо випадково змінювати заголовки, як це роблять багато перекладачів-початківців, даючи статті власну назву. Навіть якщо це іноді краще відображає його зміст. Основне завдання перекладача – адекватно передати особливості мови та норми, прийняті в газетах.

По-друге, перекладачеві-початківцю особливо потрібно розвивати здібність швидко схоплювати газетні заголовки, оскільки лише тоді він може легко витратити час на навігацію газетним матеріалом, вибрати потрібну статтю чи замітку, опускаючи всілякі недоречні матеріали. І це особливо необхідно під час роботи з газетами, такими як *Daily Mail*, яка публікує багато світських пліток та кримінальних хронік.

Методи використання міжмовних перекладацьких відповідностей значною мірою визначаються рисами семантики фразеологізмів, що є складним інформаційним комплексом:

- 1) емоційний компонент значення фразеологізму;
- 2) етнічний компонент значення фразеологізму;
- 3) образний або переносний компонент значення фразеологізму;
- 4) прямий або об'єктивний компонент значення фразеологізму, що складає основу образу;
- 5) стилістична складова значення фразеологізму.

Пошук для міжмовних дотримання не завжди дає очікуваний результат, оскільки у сфері фразеології існує явище випадкових прогалин, тобто такі «одиниць словника однієї з мов, яким з якихось причин (не завжди ясний) немає відповідності в лексичному складі (у вигляді слів або стійких словосполучень) іншої мови» [6]. У цих випадках потрібні метамарфозні прийоми та методи перекладу.

Ми виявили, проаналізували та випробували різноманітні техніки та методи, що допускають повного перекладу фразеологізмів у текстах англійських ЗМІ.

Повний фразеологічний еквівалент передається насамперед фразеологічні одиниці міжнародного характеру, спираючись на біблійні та літературні сюжети, легенди, міфи, історичні факти: *the Achilles heel* – ахіллесова п'ята; *golden age* – золотий вік; *a Judas kiss* – поцілунок Іуду; *to rise like a phoenix from the ashes* – відродитися як фенікс з попелу; *a Pyrrhic victory* – піррова перемога; *a Trojan horse* – троянський кінь тощо [7].

Англійська фразеологія може мати кілька відповідників у мові перекладу. За допомогою конкретних фразеологічних еквівалентів перекладач має можливість обрати найкращий варіант та передати стилістичну різноманітність англійських фразеологічних одиниць: *to pull the wool over somebody's eyes* – втирати окуляри, пускати пил в очі, вішати локшину на вуха; *to fly a kite* – пускати пробний шар, закинути вудку, зондувати ґрунт; *a sitting duck* – легка здобич, зручна мішень [8].

Калькування допускає переклади без еквівалентної фразеології мовою перекладу з максимально повним збереженням семантики англійської мови. Суть фразеологічної трасування полягає у створенні нової комбінації в мові перекладу, копіюючи структуру оригінальної мовної одиниці: *shadow cabinet* – *тіньовий кабінет*; *to keep one's powder dry* – *тримати порох сухим*; *a lame duck* – *кульгава качка*; *to vote with one's feet* – *проголосувати ногами*. Цю техніку перекладу можна використовувати, якщо англійська фразеологічна одиниця не має відповідника в українській мові, а також якщо неможливо використовувати такий еквівалент у даному випадку.

Буквальний переклад застосовується для передачі образності та унікального колориту національно-етнічної складової розуміння фразеологічних одиниць. Перекладач повинен задовольнити сприйняття та поняття зображення рецептором перекладу, забезпечуючи повне розуміння за допомогою відповідних виносок та приміток: *the Big Apple* – *Велике яблуко (місто Нью-Йорк)*; *the Old Lady of Threadneedle Street* – *стара леді з Тредніл-стріт (Англійська банк)*; *Uncle Sam* – *дядько Сем (США, американці – жартівлива розшифровка букв US)*. Описовий переклад – «*Bank of England*», «*New York*», «*USA*» – не може передати специфіки цих фраз.

Описовий переклад – це спосіб трансляції значення фразеологічної одиниці за допомогою змінної фрази, пояснення значення даного фразеологізму, що зазвичай призводить до позбавлення образності та виразності: *for a song* – *за безцінь, майже даром*; *the dark ages* – *середні століття*; *straw in the wind* – *загальна тенденція*. Іншим упущенням описового перекладу є його потенційна громіздкість: *to scrape home* – *насилу досягти своєї мети*; *somebody's opposite number* – *особа, що займає таку ж посаду в іншій установі, державі*; *to hit / make the headlines* – *потрапити на перші шпальти газет, стати темою газетних заголовків* [9].

У сучасній перекладацькій практиці перевагу надають транскрипції в сполученні з елементами транслітерації: *Pandora's box* – *ящик Пандори*, *Downing Street* – *Даунінг-стріт*, *Punch and Judy* – *Панч і Джуді*. Хибом цих

прийомів є те, що вони можуть призвести до появи в тексті перекладу незвичних і незрозумілих слів.

Переклад фразеологічних одиниць у заголовках періодичних видань часто представляє великі труднощі. Щоб адекватно передати фразеологічні одиниці, що містяться у заголовках, потрібно ретельно вивчити зміст цих статей, а також враховувати той факт, що заголовки дієслів, що широко використовуються в англійській пресі, не є особливістю україномовних періодичних видань: і їх слід по можливості змінити Називні конструкціями: *China throws down gauntlet to USA Inc – Китай кинув рукавичку економіці США*; *Iraq in the balance – Невизначеність в Іраку*; *Jordan's double game over Iraq – Подвійна гра Йорданії навколо подій в Іраку*; *Israel will attack Iran «only as last resort» – Напад Ізраїлю на Іран можливо «виключно як крайній захід»*; *Woodward given much food for thought – Їжа для роздумів Вудвард* [7].

Особливий інтерес (і особлива складність перекладу) становлять «завантажені» заголовки, побудовані на гру слів: *Poor air quality puts steelworks in bad odour with locals*. Автор статті під цим заголовком повідомляє про вкрайне невдоволення жителів промислової зони в Суонсі (Уельс), спричинене смогом та загострий запахом сірки. Місцеві жителі докоряють керівництво сусідніх металургійних підприємств у викиді шкідливих речовин в атмосферу. Каламбур заснований на поєднанні змінної фрази *bad odour* (поганий запах) і фразеологічні одиниці *in bad odour with somebody* (в немилості у кого-небудь), так як в їх складі є загальний компонент – *bad odour*. Перекладаючи, ми не можемо механічно скопіювати форму оригіналу, але ми маємо спробувати відтворити для читача семантичну, емоційну та візуальну специфіку: металургійні підприємства зіпсували місцеве населення, повітря і життя.

Труднощі з перекладом фразеологізмів можуть виникнути через те, що в текстах англійської преси називаються певні події, які відсутні в приймаючій культурі: : *Drabble thinks Upward suffered «from not being the vicar of Bray – he stuck to his strong convictions* [7].

Постійне поєднання *the vicar of Bray* можна віднести до категорії фразеологічних реалій, які, на думку Т.І. Арбеково і Ба, є «фрагментами дійсної

реальності, відображеними в наслідок безпосереднього досвіду у свідомості лише одного народу». У цьому випадку відображується серйозна небезпека буквелізму, що перекручує значення цієї фразеологічної одиниці та праведність такий переклад безглуздий, що неминуче призведе до невиправданих перекладацьких втрат. різке зниження якості міжкультурного спілкування.

Інша причина труднощів у перекладі полягає у своєрідному індивідуальному використанні фразеологічних одиниць у текстах англійської періодичної преси: «*So the voters are ready for reform... What they await is a government that can break through the familiar contradiction, found in every survey on the subject, which reveals most respondents wanting better services and lower taxes at the same time, the Gordian knot that Gordon Brown now seeks help in cutting*» [7].

Отже, виборці готові до реформ ... Вони прагнуть бачити уряд, який зможе подолати добре відоме протиріччя, яке виникає з усіх опитувань громадської думки з цього питання – покращення якості наданих послуг і одночасне зменшення податків. Це той Гордієвий вузол, який Гордон Браун зараз не може розрізати самотійно.

У цьому прикладі зображення у фразеологічній одиниці (вузол Гордіана) відтворюється з іменем відомого англійського політика (Гордон Браун), є алітерація та каламбур. Крім того, ми відзначаємо віддалене місце фразеологізму *to cut the Gordian knot* – розрубати гордіїв вузол. Виразність англійської фразеології не втрачається в перекладі.

Текст англійської газети характеризується загальновідомою лаконічністю у формі заголовків у вигляді стиснених сегментів, схожих на гасла, побудованих на переривчастому, гарячковому ритмі. Український переклад, зберігаючи стислість, має бути більш плавним та ритмічним, як це характерно для всього російського газетного стилю загалом.

Хоч би якими суперечливими були вимоги до перекладу, слід визнати, що переклад – це цілеспрямована діяльність, яка відповідає певним критеріям оцінки. Однією з вимог, яку давно висуває теорія і практика перекладу, є вимога еквівалентності текстів – вихідного та кінцевого.

Говорячи про проблему еквівалентності та адекватності перекладу газетного та інформаційного тексту, слід сказати, що переклад двох віршів не є системою утворень та заміни багаторівневих одиниць однієї мови одиницями мови перекладу, оскільки це «є повноцінна мовна діяльність. переклад об'єктивує ті самі значення, що й мова оригіналу. Завдання перекладача – це насамперед не лише точне відтворення всіх *«цеглинок сенсу»*, а й збереження комунікативно значущого смислового ядра тексту.

3.2 Методи перекладу малих текстів наукового спрямування

Одне з основних завдань перекладача – якомога повніше передати зміст оригіналу, і, як правило, фактична схожість змісту оригіналу та перекладу дуже значна. Отже, поняття еквівалентності є центральним для теорії та практики перекладу.

Слід зазначити, що в сучасних перекладознавствах можна віднайти три основні підходи до визначення поняття еквівалента. Деякі дослідники, такі як М. Брандес та В. Провоторов, надаючи формулювання перекладу, фактично замінюють еквівалентність ідентичністю, аргументуючи це тим, що переклад повинен повністю зберігати зміст оригіналу [10, с. 117].

Другим підходом у вирішенні труднощів перекладацької еквівалентності, яку можна вважати представником В. Комісарова, є спроба знайти у змісті оригіналу певну незмінну частину, збереження якої є необхідним та достатнім для досягнення перекладацької еквівалентності. Іншими словами, якщо переклад може виконувати ту саму функцію або описувати ту саму реальність, це еквівалентно [11, с. 74].

На думку Л. Латишева, його суть не в тому, щоб спробувати вирішити, якою має бути спільність перекладу та оригіналу, а у порівнянні великої кількості фактично зроблених перекладів з їх оригіналами та побаченні, на чому базується їх еквівалентність [12, с. 21].

Слід підкреслити, що еквівалентність оригіналу та перекладу – це перш за все загальне розуміння інформації, що міститься в тексті, включаючи таку, яка

відбивається не тільки на мислення, а й на почуття одержувача, і яка не лише явно виражена в тексті, але і неявно віднесений до підтексту.

М. Шаттлворт та М. Коуї звертають увагу на складність наукового визначення еквівалентності та намагаються уникати категоричних формулювань: «цей термін використовується багатьма авторами для відтворення сутності та ступеня взаємозв'язку між мовою оригіналу та перекладом або меншим одиниць мови» [13, с. 49]. М. Бейкер і К. Мальмчер дотримуються подібної точки зору, зазначаючи, що хоча концепція еквівалентності є центральною для теорії перекладу, вона залишається однією з найбільш суперечливих. Отже, на думку ряду перекладачів, еквівалентність є «необхідною умовою перекладу, перешкодою для процесу перекладу або корисною категорією для опису перекладів» [14, с. 77].

На думку Т. Казакової, трансформація полягає у підстановці і формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів при збереженні інформації [15, с. 60].

І. Корунець вбачає, що термін трансформація використовується в перекладознавстві в метафоричному значенні. Насправді йдеться про взаємозв'язок між початковим і кінцевим мовними виразами, про заміну в процесі перекладу однієї форми виразу іншою, що можна образно назвати перетворенням. Отже, операції, описані нижче (перекладацькі перетворення), по суті, є міжмовною операцією «повторне вираження змісту» [16, с. 76].

Залежно від природи мовних одиниць П. Топпер розділяє трансформації на лексичні, граматичні та лексико-граматичні, крім того розрізняють смислові та стилістичні трансформації [17, с. 89].

Проаналізуємо зазначені перекладацькі перетворення детальніше. На думку В. Коптілова, лексичне перетворення полягає у відступі від прямих словникових еквівалентів і, зокрема, завбачає вибір варіанту перекладу слів із ряду синонімів, тобто еквівалента, який найбільше розкриває суть оригіналу мовою перекладу. Граматична трансформація – це заміна перекладу, в результаті якої під час перекладу міняється порядок слів чи словосполучень у реченні. Зокрема, граматичні перетворення поділяються на синтаксичні та

морфологічні. Суть синтаксичних перетворень полягає у зміні певних синтаксичних функцій слів і словосполучень, що супроводжується перестановкою синтаксичних конструкцій у реченні. Морфологічна трансформація – це заміна однієї частини мови іншою (або кількома). Лексико-граматична трансформація – це заміна, в результаті якої під час перекладу збільшується кількість слів або частин речення. Можуть додаватися іменники, дієслова, прийменники, прикметники, словосполучення [18, с. 97].

В. Комісаров виділяє такі типи лексичних трансформацій, які використовуються в процесі перекладу:

- 1) калькування;
- 2) транскрипція перекладу та транслітерація;
- 3) лексико-семантичні заміни (конкретизація, узагальнення, модуляція) [19, с. 76].

На думку Т. Левицької та А. Фіттермана, транскрипція та транслітерація – це вживання в перекладі лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її форми за допомогою букв мови перекладу. При транскрипції наслідується звукова форма іноземного слова, а при транслітерації – його графічна форма (буквена структура). Основним методом у сучасній перекладацькій практиці є транскрипція із збереженням деяких елементів транслітерації [20, с. 50]. Наприклад: інтерфейс – інтерфейс, комп'ютер – комп'ютер, хакер – хакер. Для прикладу чистої транскрипції ми можемо навести терміни кеш – кеш, коса риса – коса риса.

Існує три типи транскрипції:

- 1) фонематична: autofocus – автофокус, autocylinder – автоциліндер;
- 2) фонетичні: electroreactor – електрореактор, macroblock – макроблок;
- 3) практична: multiperforator – мультиперфоратор.

Приклади транслітерації більш чисельні: port – порт, electromagnet – електромагніт, assembler – асемблер, adapter – адаптер.

3. Львівська підтверджує, що калькування – це спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни його складових частин – морфем

або слів (у разі стійких словосполучень) їх лексичними відповідностями в мові перекладу. Суть калькування полягає у формуванні нового слова або стійкої комбінації мовою перекладу, що копіює структуру початкової лексичної одиниці [21, с. 145]. Наприклад: *heavy duty battery* – *акумуляторна батарея підвищеної потужності*, *junction- field-effect transistor* – *площинний канальний транзистор*.

Лексико-семантичні заміни – це прийом перекладу лексичних одиниць оригіналу шляхом використання в одиницях перекладу мови перекладу, значення яких не збігається зі значеннями вихідних одиниць, але з них можна отримати певний тип логічних перетворень. Основними типами таких підстановок є конкретизація, узагальнення та модуляція (семантичний розвиток) значення початкової одиниці [21, с. 148].

На думку А. Лілової, конкретизація – це заміна слова чи словосполучення мови оригіналу на більш широке значення словом або словосполученням мови перекладу більш вузьким значенням. В результаті цієї зміни створена відповідність та початкова лексична одиниця перебувають у логічних відношеннях включення: одиниця мови оригіналу виражає родове поняття, а одиниця мови перекладу – типи понять, що входять до неї [22, с. 94].

Заміна одиниці мови оригіналу, що має більш вузьке значення, К. Кириленко називає одиницею мови перекладу, що має більш широку роль, тобто трансформацією, зворотною конкретизацією [23, с. 184].

На думку Дж. Катфорда, модуляція або семантичний розвиток – це зміна слова чи словосполучення мови-джерела на одиницю мови перекладу, значення якої логічно випливає із значення вихідної одиниці. Найчастіше значення співвіднесених слів в оригіналі та перекладі пов'язані між собою причинними зв'язками [24, с. 73].

І. Левий виділяє наступні граматичні та лексико-граматичні форми трансформацій:

1) перестановка – це граматична трансформація, в результаті якої під час перекладу змінюється порядок слів або фраз у реченні: *Since he lived on the top*

floor, his voice fell through the whole house, exasperated and stern.. – Він жив на першому поверсі, і його голос, суворий і злий, лунав по всьому дому [25, с. 121];

2) доповнення – граматичне та лексичне перетворення, що збільшує кількість слів або частин речення. Можуть бути додані іменники, дієслова, прикметники, прийменники, словосполучення: *I am always drawn back to places where I have lived, the houses and their neighborhoods. – Мене завжди тягне до місць, де я колись жив, до будинків, вулиць, цілих районів та кварталів [25, с. 122];*

3) видалення – граматична та лексична трансформація, в результаті якої під час перекладу деяких слів частини речення вилучаються. Це результат різниці в структурі англійських та українських речень. Найчастіше присвійні займенники, прикметники видаляють: *... and closed his door. – ... і зачинив двері [25, с. 123];*

4) заміна – граматична та лексична трансформація, яка використовується у перекладі у разі відсутності прямих еквівалентів: *Внаслідок аварії загинули 20 людей. The crash killed 20 people. – Внаслідок катастрофи загинуло 20 чоловік. It was so dark that I couldn't see her – я не бачив її в такій темряві [25, с. 123].*

До складних лексико-граматичних перетворень А. Федоров включає:

1) експлікація (описовий переклад);

2) антонімічний переклад;

3) компенсація [26, с. 147].

Л. Латишев зазначає, що в антонімічному перекладі відбувається зміна стверджувальної форми в оригіналі на негативну у перекладі або, навпаки, зміна негативної на ствердну. Цей процес супроводжується зміною лексичної одиниці мови оригіналу одиницею мови перекладу з протилежним значенням [27, с. 88].

Варто зазначити, що вибір трансформації у перекладі значною мірою залежить від перекладача та спричинений стилістичними особливостями та комунікативною метою оригінального тексту.

Через те, що об'єкт дослідження цього підрозділу стосується наукової літератури, потрібно враховувати її лінгвостилістичні особливості. Передусім, на думку О. Пономарьова, вона охоплює такі типи текстів, як: науково-

популярна література з різних галузей техніки; технічна та супровідна документація; технічна реклама, патенти тощо власне науково-технічна література, тобто монографії, збірники та статті з різних проблем науки і техніки; навчальна науково-технічна література (підручники, довідники тощо); [28, с. 72].

С. Федоренко зазначає, що науковий текст утворюється з метою розвитку певної системи і є описом результату досліджень у галузі науки з властивим йому відображенням дійсності. Характеризується передачею нової інформації у чіткій, логічно організованій формі. Важливою особливістю міжкультурної комунікації в галузі науки пояснюється її домінуючий письмовий канал комунікації, який належить до найпоширеніших способів передачі інформації в науковому співтоваристві. Залежно від стилю, форм спілкування жанри відрізняються за тематикою та структурними особливостями [29, с. 123].

Основою спілкування в галузі науки є отримання нових знань про світ. На думку Л. Новікової, одним із головних результатів цієї діяльності є створення певного тексту, що дає об'єктивну інформацію про навколишній світ. Високий ступінь соціальної спрямованості цього виду діяльності призводить до необхідності його соціального регулювання, яке поширюється на соціальні та статусні ролі комунікантів, а також характер повідомленого, стиль спілкування [30, с. 128].

В. Перебийніс вважає, що науковий текст визначається такою організацією мовного матеріалу, яка служить, насамперед, послідовному та систематичному викладу наукових питань; точна передача результатів спостереження, експерименту, аналізу; розкриття загальних закономірностей управління суспільством і світом в цілому; доказ правильності чи помилковості теорії, концепції тощо [31, с. 81].

Таким чином, відповідно до основного завдання цього функціонального стилю визначаються такі його універсальні риси, як точність, абстрактність, логічність та об'єктивність.

Мова науково-технічних текстів має свої особливості: граматичну, лексичну, фразеологічну, особливе місце займають характерні скорочення.

На думку Н. Валєєвої, граматична структура речення науково-технічних текстів має ряд особливостей:

Використання багатокomпонентних атрибутивних фраз: Pulse microwave radar station; airfield surface movement indicator, etc;

Використання визначень, утворених муфтою цілих синтаксичних груп: Temperature dependent замість dependent on temperature. Circulation induced effects замість effects induced by circulation;

Використання синтаксичних конструкцій, пасивних конструкцій, інверсій (регістр об'єкта з інфінітивом, називний відмінок з інфінітивом): The application of electronics was changed due to some factors.

Існування довгих речень, що включають велику кількість другорядних та однорідних членів. Отже, слова, залежні від підмета та присудка, часто стоять на відстані від того слова, яке вони визначають: This approach possesses the advantage over the experimental method of greater flexibility;

Існування пропусків деяких службових слів (статей, допоміжних дієслів), особливо в таблицях, графіках, специфікаціях [32].

Найбільш типовою лексичною особливістю науково-технічної літератури є переповненість тексту спеціальними термінами та словосполученнями. Згідно з визначенням С. Тер-Мінасової, терміни виражають поняття наукового спрямування і специфічні лише для певної галузі науки і техніки. У мовному аспекті терміни, як і інші слова мови, мають явище багатозначності. У деяких випадках один і той самий термін має відмінні значення в межах різних наук. Наприклад, в машинобудуванні клапаном є клапан, а в радіотехніці електронна лампа. Виняткові труднощі при перекладі викликають випадки, коли один і той самий термін має різне поняття залежно від пристрою чи обладнання. Наприклад, термін ключ – клавіша, шпилька, кнопка, перемикач та інші. Контекст має вирішальне значення при перекладі багатозначного терміна [33, с. 203].

Термінологія мови перекладу принципово унікальна, як і лексична система в цілому. Л. Борисова пов'язує це з такими результатами:

термінологічна система обписує візуально-концептуальну область знань у певній дисциплінарній галузі, яка також може відрізнятися в різних культурах;

термінологічна система є частиною лексичної системи національної мови, отже, певною мірою відображає її національно-культурну специфіку;

термінологічна система завжди енергійна, вона постійно змінюється як у системних відносинах між підрозділами, так і стосовно змістового плану певної термінологічної одиниці [34, с. 176].

Характерною рисою науково-технічного стилю є його інформативність, логічність (сувора послідовність, чіткий зв'язок між основною ідеєю та деталями), точність, об'єктивність, наочність. Деякі тексти, що належать до цього стилю, можуть мати ці характеристики більшою чи меншою мірою, але всі такі тексти характеризуються особливою лексикою та термінами.

Обов'язковою умовою повного перекладу науково-технічного простого терміна є повне розуміння його перекладача. Механічне запам'ятовування термінів без проникнення в їх суть, без знання явищ, процесів і механізмів, про які йдеться в оригіналі, може привести до грубих помилок у перекладі.

Р. Проніна поділяє всі терміни за їх будовою на прості: feeder – фідер; monitor – монітор, складні: clock-work – годинниковий механізм; терміні-словосполучення: circuit breaker – вимикач, earth fault – замикання на землю, автомат [35, с. 9].

Так само, Г. Наконечна ділить усі складні терміни та словосполучення за кількістю компонентів на однокомпонентні, а саме: «*ultrasensor* – ультрасенсор; *multicarrier* – багатofункціональний носій передачі даних, двокомпонентні: *прикметник + іменник: diffused-collector transistor* – транзистор із дифузійним колектором; трикомпонентні або полікомпонентні: *іменник + іменник + іменник: hook – collector transistor* – транзистор із колекторною пасткою; *прислівник + іменник + ... + іменник: crossed-coincident microphone system* – система об'єднаних мікрофонів; *прикметник + іменник + ... + іменник: magnetic cable-circuit cable* – магнітна схема розміщення кабелів» [36, с. 67].

Є. Скороходько вбачає, що деякі прості терміни мови оригіналу та мови перекладу, які звично вважаються еквівалентними, є «відносними еквівалентами», тобто мають певні семантичні відмінності, що реалізуються в різних сферах використання термінів. Відмінності можуть бути другорядними в перекладі тексту (що дозволяє розглядати такі одиниці в двомовних словниках як еквівалентні), але в деяких контекстах можуть заважати точності перекладу [37, с. 46].

Викладаючи диференціальні семантичні ознаки, при перекладі науково-технічних простих термінів слід мати на увазі, тип словника: у спеціальному термінологічному словнику визначення терміна містить більше диференціальних семантичних ознак, ніж визначення того самого терміна в словнику загальної літературної мови.

Тому ми не можемо не погодитися з думкою О.Баловньої про те, що головною умовою правильного перекладу простих науково-технічних термінів, тобто вибору правильного слова серед тих, що використовуються для передачі терміна зміст поняття в різних його значеннях, це розуміння тексту, пізнання явищ дійсності та їх назв. Тобто перекладач мусить бути знайомим із відповідною галуззю науки або техніки та мати спеціальну термінологію [38, с. 80].

Деякі семантичні відмінності між термінами мови оригіналу та мови, що перекладається, зазвичай спричинені різницею в точному об'ємі понять, у диференціації понять. Насправді їх можна розглядати як розрізнення в мовній картині світу. Принципові відмінності в термінологічних системах понять мови оригіналу та мови перекладу можуть бути реалізовані за повної відсутності еквівалентів.

А. Коваленко визначає два етапи процесу перекладу простого терміна: 1) він полягає у з'ясуванні значення терміна в контексті, 2) перекладі значення рідною мовою [39, с. 257].

Перед перекладом термін повинен бути розпізнаний у тексті, відрізнитися від елементів сукупності лексики. Проблеми в перекладі можуть виникнути в основному через омонімію (між терміном і простим словом), через

приписування загальної або фразеологічної одиниці – іноді «минулого терміна» – термінологічного статусу, а також через «прозору» внутрішню форму термін. Прості англійські терміни не викликають таких труднощів у перекладі порівняно зі складними термінами та фразами. Набагато менше міжмовних трансформацій використовується для перекладу простих термінів.

I. Алексєєва зазначає, що основним методом перекладу простих термінів з англійської мови на українську є переклад з використанням лексичного еквівалента, тобто передавання постійної лексичної відповідності, яка точно збігається зі значенням слова. Важливу роль у перекладі відіграють терміни, еквіваленти яких є у рідній мові. Вони служать опорними пунктами в тексті, вони залежать від розкриття значення інших слів, вони дають можливість уточнити суть тексту. Заміна термінів близькими за значенням словами є неприпустимою [40, с. 167].

На твердження В. Карабана, еквівалентні одиниці поділяються на одноквівалентні та багатоеквівалентні. Неоднозначні прості терміни мають кілька способів перекладу за кількістю їх значень. Еквівалент багатозначного слова називається варіантним еквівалентом, який передає якийсь одне значення слова мови-джерела, тобто є поступальним еквівалентом якогось одного лексико-семантичного варіанту багатозначного терміна. Варіантні еквіваленти можна записати у словники перекладів. Але буває, що словники не мають деяких еквівалентів багатозначного слова, тож у цих випадках перекладач повинен спочатку точно визначити, у якому значенні вживається багатозначний термін, а потім перекласти його [41, с. 19].

На думку В. Судовцева, найскладнішими для перекладу є терміни-неологізми. Зазвичай вони не відображаються у словниках. Зокрема, багато неологізмів серед торгових марок, тобто назв певних товарів, що випускаються компанією. Окрім термінів, у технічних текстах особливе місце займають стереотипні слова та фрази (кліше). Кліше включає ідіоми, усталені вирази, набір готових фраз. Зрозуміло, що такі випадки можуть створити серйозні проблеми для перекладача. Головною умовою подолання цієї труднощі є детальний аналіз описуваного явища та його передача в термінах, які вже

встановлені в науці. Актуальні наукові проблеми, новітні технічні винаходи та відкриття висвітлюються в друкованих виданнях і, перш за все, в періодичних виданнях, до яких слід звернутися перекладачу. Поради фахівця в цій галузі можуть бути тут дуже корисними. По-перше, необхідно точно встановити, в чому полягає проблема, описана в іноземному перекладі, і які проблеми її подання у перекладі. Як уже зазначалося, проблема може полягати в описі нових процесів або найновішого обладнання. Перекладач повинен ретельно порівняти всі випадки вживання нових термінів, які важко передати за допомогою української мови, щоб із загального змісту тексту чітко уявити описувану проблему [42, с. 97].

О. Селіванова наголошує, що характерною рисою сучасної науково-технічної літератури є широке використання різноманітних скорочень. Треба пам'ятати, що прийняті скорочення є офіційними, загальновизнаними та не можуть бути довільно змінені. Наприклад, *H.P* – *horse power* – «кінські сили», *A.C.* – *alternating current* – «змінний ток» [43, с. 124].

Скорочення під час перекладу подаються у вигляді загальновизнаних відповідників мовою перекладу, якщо такі є. За відсутності еквівалента аббревіатура пишеться мовою перекладу першими літерами його повного перекладу, що при першій згадці в тексті подається в дужках. Якщо аббревіатуру неможливо розшифрувати, вона залишається мовою оригіналу, і в примітці повинно бути зазначено, що ця аббревіатура не може бути розшифрована. При перекладі аббревіатур, які є термінами, особливо важливим стає «розшифровка» аббревіатури.

Ю. Лабенська пропонує такі способи перекладу скорочень:

експлікація (описовий переклад). *CSMA / CA* – *Carrier Sense Multiple Access/collision Avoidance* (колективний доступ із контролем носіїв інформації і вилученням конфліктів);

звукозаписна транскрипція. Наприклад, аббревіатура *BBC* – *British Broadcasting Corporation* – трансліюється українською мовою як *BBC*;

переклад і транскрипція. POINTER – Partial Orientation Interferometer – передається українською мовою як інтерферометр з частковою орієнтацією POINTER;

переклад повної форми та створення на його основі української аббревіатури. LSI – large scale integral (велика інтегральна схема – BIS);

повне запозичення англійської аббревіатури латинськими літерами. Даний інструмент зазвичай використовується для передачі номенклатурних позначень. Наприклад: DVD – digital video disk (цифровий відеодиск) українською мовою може передаватися як DVD;

транскрипція. Аббревіатура для VDS (Virtual Disk Service), Служба віртуального диска або Служба VDS;

транслітерація. Аббревіатура NATO (North Atlantic Treaty Organization) Організація Північноатлантичного договору по-українськи називається НАТО [44, с. 247]..

Патентна література має значну оригінальність серед інших жанрів науково-технічної літератури, яка зводиться до канонічної форми опису патенту. Мова опису винаходів містить особливості двох стилів: науково-технічного та офіційного, тому переклад патентів викликає певні труднощі. Відомо, що основною функцією технічної літератури є повідомлення. Це визначає інформативну функцію мови науково-технічної літератури [35, с. 75-76].

Ж. Зеніна відрізняє кілька видів науково-технічного перекладу. Наприклад, безкоштовний переклад, тобто розуміння та передача загального змісту тексту. Цей тип перекладу застосовується у формі перекладу-реферату, реферату, анотації та ін. Окрім знання граматики та лексики, йому потрібен певний обсяг знань у галузі науки і техніки [45, с. 93].

Науково-технічні тексти виділяються особливим стилем, який відрізняє їх від інших типів текстів. При перекладі таких текстів ця функція створює додаткові труднощі та проблеми.

Серед лексичних труднощів науково-технічного перекладу В. Карабан виділяє неоднозначність слів (термінів) та вибір адекватної лексики чи варіанту

перекладу слів (термін), особливості вживання загальноживаних слів у науково-технічних текстах, правильну застосування методу словникового перекладу допустимість перекладу лексичні трансформації, переклад термінів-неологізмів, скорочень, таких «фальшивих друзів» перекладача, як лексикалізовані форми множини іменників, псевдоінтернаціоналізми, та омонімічних термінів, етноспецифічна лексика та етнонаціональна дисперсія технічних термінів виду власних назв та назв (фірми, установи та організації) тощо [46, с. 128].

Ю. Лабенська вважає переклад синтаксичних структур чи ненайважчим, адже перекладачеві потрібно не лише передати зміст оригінального тексту та спробувати зберегти всі компоненти речення відповідно до правил мови перекладу. Для науково-технічного перекладу характерна заміна англійського дієслова в активній формі іншим зворотним українським дієсловом, наприклад: *Each new technological breakthrough has seen a corresponding increase in the number of defibrillators and the situations in which they are used.* (Кожен технологічний стрибок супроводжувався відповідним збільшенням кількості дефібриляторів та ситуацій, в яких вони використовувались). Найпоширенішим методом перекладу англійських речень з пасивною дієслівною формою є використання українського складеного речення: *These chemicals are thought to have produced detectable holes in the ozone layer at both poles, and thinning everywhere.* (Вважається, що ці хімічні речовини утворили значні отвори в шарі озону над обома полюсами, а в інших місцях розріджили його).

Складний зворот герундії можна перекласти дієприслівниковим зворотом, скороченим реченням та особистою формою, що відповідає тимчасовим характеристикам контексту: *He insists on the contract being signed immediately.* (Він наполягає на негайному підписанні контракту). Варто зазначити, що герундія не завжди перекладається підрядним реченням, у наступному випадку герундія перекладається іменником: *The possibility of ethylene being converted into aromatic hydrocarbons is slight.* (Змога перетворення етилену в ароматичні сполуки незначна, або: можливість перетворення етилену в ароматичні комбінації незначна) [44, с. 247].

Окрім термінів, для технічних текстів характерне використання спеціальних технічних фразеологізмів. Сюди також належать випадки, коли загальноживане слово у певних фразах набуває термінологічного значення.

На думку І. Кирсанова, фразеологія – це відтворювана одиниця мови з двох і більше слів, обґрунтована за своїм значенням і стійка за складом і структурою. Фразеологізми – це ознаки вторинної номінації, де тип фрази, її первинна мотивація переноситься в іншу ситуацію. Через це для фразеології характерна образність [47, с. 242].

Як лінгвістична одиниця вищої організації, фразеологія здатна повніше (і, отже, точніше) передати поняття, ніж слово. Адже, позначаючи предмет чи особу, знак, спосіб дії тощо, фразеологічна одиниця дає про них додаткову інформацію. Крім того, фразеологічний вираз є набагато виразнішим, ніж лексичний, оскільки, на думку Г. Лук'янова, він часто має образний або порівняльний характер [48, с. 40]. Прикладами образних фразеологічних одиниць науково-технічних текстів є: *As a parallel computers become more common, and as common computers become more parallel, it is important that the programmer cast off shackles of sequential thought. – Хоча паралельні комп'ютери стають все більш поширеними, а звичайні комп'ютери більш паралельними, програміст просто зобов'язаний розірвати кайдани послідовного мислення. It was a capability that became known as WYSIWYG and it open the door to the desktop publishing industry. – Це був режим під назвою WYSIWYG, який став першоосною настільних видавничих систем. В. Карабан приводить такі приклади фразеологізмів у науково-технічних текстах: *to acquire currency – набувати поширення, to read between the lines – читати поміж рядків, trial balloon – пробна куля, as matters stand – за існуючого стану речей, plain as pikestaff – абсолютно зрозумілий.**

Висновок до 3 розділу

Таким чином, ми бачимо, що серед труднощів, пов'язаних із перекладом науково-технічної літератури, і зокрема наукової статті, виділяються ті, що

пов'язані з лексичними та граматичними ознаками, характерними для стилю цих текстів. Серед найпоширеніших можна назвати такі: неоднозначність слів, особливо термінів, і, відповідно, вибір адекватної версії його перекладу; переклад скорочень та неологізмів; переклад конкретних граматичних структур та конструкцій з пасивними формами, зворотами інфінітива та прикметника тощо.

Сьогодні технічний переклад – це демонстрація високої лінгвістичної майстерності. Через свою вузьку специфіку цей тип перекладу, як правило, пов'язаний із застосуванням спеціалізованих знань у галузі різних технологій, які можуть зрозуміти фахівці галузі.

Висновки

У відповідності з нашими дослідженнями, при перекладі фразеологічних одиниць у тексти англійської преси застосовуються такі трансформаційні прийоми та методи перекладу, як граматичні заміни (форми слів, частини мови, члени речення), лексико-семантичні заміни (узагальнення, конкретизація, логічна синонімія) також можна використовувати перестановки, додавання, пропуск, компенсація та антонімічний переклад.

Текст англійської газети характеризується загальновідомою лаконічністю у формі заголовків у вигляді стиснених сегментів, схожих на гасла, які базуються на переривчастому, гарячковому ритмі. Український переклад, зберігаючи стислість, повинен бути більш плавним та ритмічним, як це характерно для всього російського газетного стилю загалом.

Хоч би якими суперечливими були вимоги до перекладу, слід визнати, що переклад – це цілеспрямована діяльність, яка відповідає певним критеріям оцінки. Однією з вимог, яку давно висуває теорія та практика перекладу, є вимога еквівалентності текстів – вихідного та кінцевого. Еквівалентність мала вирішальне значення в теоретичному описі перекладу та визначенні його сутності. Недаремно в різних визначеннях перекладу, вивчених нами в дипломній роботі, часто існує концепція еквівалентності, яку багато теоретиків розглядали і вважають однією з найважливіших онтологічних особливостей перекладу.

Говорячи про проблему еквівалентності та адекватності перекладу газетного та інформаційного тексту, слід сказати, що переклад двох віршів не є системою утворень та заміни багаторівневих одиниць однієї мови одиницями мови перекладу, оскільки це «є повноцінна мовна діяльність. переклад об'єктивує ті самі значення, що й мова оригіналу. Завдання перекладача – це насамперед не лише точне відтворення всіх «цеглинок сенсу», а й збереження комунікативно значущого смислового ядра тексту.

Таким чином, ми бачимо, що серед труднощів, пов'язаних із перекладом науково-технічної літератури, і зокрема наукової статті, виділяються ті, що пов'язані з лексичними та граматичними ознаками, характерними для стилю

цих текстів. Серед найпоширеніших можна назвати такі: неоднозначність слів, особливо термінів, і, відповідно, вибір адекватної версії його перекладу; переклад неологізмів та скорочень; переклад конкретних граматичних структур та конструкцій з пасивними формами, зворотами інфінітива та прикметника тощо.

Я, Шемет Анастасія Андріївна, своїм підписом засвідчую, що моя кваліфікаційна робота «Семантичний аналіз текстів перекладу» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самотійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Summery

Semantic analysis of translated texts

Anastasiia Shemet

The modern system of Ukrainian media has undergone radical changes in the late twentieth and early twenty-first century. Through the dynamic development of information and computer technologies. The new political system in our country and the globalization process has led to a comprehensive transformation of their content, forms, and information. Mass media have become the primary means of influencing human consciousness and a tool for forming components of the worldview: moral, cultural, political guidelines of the individual. Today, we see an increased interest of researchers in the peculiarities of language and text creation in the newest Ukrainian mass media discourse. During the last decades, the mass media discourse has been the subject of active scientific investigations by TG Dobrosklonskaya, EO Kozhemyakin, NI Lyutyanskaya, OI Cherednichenko, L.V. Tsurikova, and many other domestic and foreign linguists. The study of the peculiarities of the language in the field of mass media at different times engaged in domestic (TL Koval, OD Ponomarev, OO Selivanova, OASerbenskaya, S Sokolova, OA Styshov and others), as well as foreign linguists (IV Annenkova, A. Bell, IA Gavrilenko, GV Giessen, TG Dobrosklonskaya, etc.). There was a need to interpret a concise mass media text as a socially significant communicative unit. This task involves the study of its grammatical and stylistic features, pragmatic principles.

This goal involves the following tasks:

To highlight the theoretical basis of scientific research of concise texts in the field of modern linguistics.

Determine the role and manifestations of types of speech compression in the construction of concise texts.

Describe the linguistic means (word-forming, lexical, morphological, syntactic, semantic, stylistic) used in brief Ukrainian-language media texts to reduce the structure and condensation of information.

To analyze the genre representation of compressed media texts through information transmission channels in the mass media.

To study the functions of compressed texts in the mass media discourse.

The object of research is short texts of Ukrainian mass media discourse of different genres.

The research subject is the lexical, grammatical, stylistic, and functional features of concise media texts.

Research methods. The specifics of the object and the tasks led to the use of a set of practices. In particular, general scientific methods were used at different stages, such as the empirical method. The method of continuous sampling was used to form the actual research material; the comparative method helped to elucidate the specific features of concise texts in the expanded ones' mass media discourse. At the same time, the research strategy required the use of linguistic methods of discursive text analysis. The method of linguistic observation and analysis was used to identify, select, study concise media texts from different sources, clarify their functional characteristics, contextual and situational analysis of discourses allowed to characterize their verbal and nonverbal units; component analysis played an important role in the study of complex and complex lexis, semantic formations concise texts.

The work's scientific novelty is that for the first time, a comprehensive analysis was performed, and brief texts of the Ukrainian-language mass media discourse, their conceptual textual characteristics, linguistic and functional features were described.

The study's theoretical significance determines that the obtained conclusions and generalizations will contribute to a deeper study of the discursive paradigm of linguistic knowledge, modern issues of theory and analysis of text and discourse, expanding the scientific community's understanding of approaches to text compression and directly on the compressed text. The research results will be of practical value when teaching courses on the basics of a journalist's creative activity.

The explained problems will help rethink the approaches to composing texts in the media by focusing on the unconventionality and attractiveness of the material's presentation.

The importance of mass media discourse in public life and its linguistic and linguistic diversity attracts linguists' close attention to this social and linguistic phenomenon. The accelerated pace of modern life makes it almost impossible for users to enjoy detailed articles, so concise genres of mass media discourse are becoming increasingly important: digests, short messages, news feeds, and so on. The brief text as a linguistic phenomenon became the object of scientific research in the second half of the twentieth century. His study's theoretical foundations are laid in the works of text learning, language economy, and compression, information theory. The main factor in compressing the text is speech compression - a phenomenon to convey a certain amount of information used concise language units with the same information load with similar full, expanded forms. A brief text is shorter in its formal structure than it could be without speech compression techniques. This type of text results from its producer's purposeful activities, namely the use of various ways and means to simplify the structure of the text and condensation of information. Caused the development of their genre palette: branches of science and education - abstracts, annotations, abstracts, abstracts, slides of presentations; in mass media - notes, reports, headlines, chronicles, comments, digests, photo captions, headlines, programs, infographics; in the field of medicine - references, prescriptions, reports; in official business communication - telegrams, faxes, protocols, resumes, resolutions, reports, certificates, business cards; in literature - parables, aphorisms, epigrams, anecdotes; in everyday life - SMS messages, Internet memes; education - dictionaries, instructions, reference books, textbooks, encyclopedias. Hence the latest approach to the study of a concise text: linguists differentiate the study of these works using genre specificity. The constant features of concise texts include increased information saturation caused by the structural and formal convolution of the message and the compaction of its semantic structure with selected speech compression means. Due to our language's linguistic richness, the creators of SMT prefer economical, quantitatively short, and information-rich language units.

The most common means of lexical-semantic and structural compression in the Ukrainian media's concise texts include foreign words (adapted and unadapted borrowings), phraseologies of various origins, and their modifications, terms and professionalisms, vernacular, jargon. Most of these lexical units are similar in their semantics to phrases and sentences, making it possible to consolidate the semantic plan of the message. their use (headings, headings, business card texts, infographics, captions to photos, etc.). The second position in terms of frequency is occupied by verbs and adjectives, then - numerals, adverbs, pronouns. Although they show the smallest number of characters in the text structure, the official parts of speech perform an essential semantic load. Compression is realized mainly through incomplete, simple, contaminated, and parceled sentences at the syntactic level. Homogeneous members of a sentence, inserted and inserted constructions, separate members of a sentence serve to unite the information of a water compressed structure (in quantitative value shorter than expanded). Syntactic compact structures also include units with incoherent connections between sentence members and parts of complex sentences. Involvement of another's speech helps to avoid explanatory components in the text's content, so in the studied small media texts, there are many sentences with direct and indirect speech, quotations. In such models, there is a reduction in structure. The stylistic coloring of Ukrainian-language concise texts of the mass media is quite diverse - from neutral vocabulary, clichés, and patterns to tropes and stylistic figures caused by discursive tasks. The pragmatic load of stylistic figures' paths in concise invalid texts consists of their emotional and psychological influence and evaluative function (thereby increasing the expressiveness of the text and its memorization) and achieving more intense compression of content compared to stylistically neutral vocabulary. The studied texts record the active use of such paths as an epithet, metaphor, metonymy, litota, hyperbole, personification, oxymoron, periphrasis, and stylistic figures - inversions, allusions, antitheses, gradations, zeugma, and rhetorical questions.

Keywords: *semantic, analysis, text, mass media, information, computer technologies, psychological influence, inversions, allusions, antitheses, gradations,*

zeugma, rhetorical question, clichés, neutral vocabulary, epithet, metaphor, metonymy, litota, hyperbole, personification, oxymoron, periphrasis.

Список літератури

1. Dictionary of Translation Studies / Mike Shuttleworth and Moira Cowie. – Manchester: St. Jerome Publishing, 1999. – 233 p.
2. Абрамова Г.О. Про лінгвістичний аналіз художнього тексту / Г.О. Абрамова // Культура слова. – 2001. – Вип. 21. – 219 с.
3. Азанов Е. Text mining explained. URL: <http://krondix.blogspot.com/search/label/text%20mining%20explained> (дата обращения: 01.11.2010).
4. Азанов Е. Text mining explained. URL: <http://krondix.blogspot.com/search/label/text%20mining%20explained> (дата обращения: 01.11.2010).
5. Алексеева И.С. Профессиональное обучение переводчика / Алексеева И.С. – СПб. : Издательство «Союз», 2001. – 288 с.
6. Баловнєва О.О. Особливості перекладу англійської науково-технічної термінології/ О.О. Баловнєва // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – 2004. – Вип. 14. – С. 79-81.
7. Валеева Н.Г. Жанрово-стилистическая характеристика научных текстов. [Електроний ресурс] / Валеева Наиля Гарифовна // Введение в переводоведение. – М.: Изд-во РУДН, 2006 – Режим доступа: // http://www.sunhome.ru/navigator/v.nauchnyy_tekst.
8. Іванишин В. Пізнання літературного твору: Методичний посібник для студентів і вчителів / В. Іванишин. – Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 2003. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vesna.org.ua/txt/ivanyshynv/pit.html>
9. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Частина I: Граматичні труднощі / В.І. Карабан. – К. : Tempus. – 1997. – 317 с.
10. Карабан В.І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову: [навчальний посібник] / Карабан В.І. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 126 с.
11. Кириленко К.І. Теорія і практика перекладу / Кириленко К.І., Сухаревська В.Т. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 410 с.

12. Коваленко А.Я. Загальний курс науково-технічного перекладу: [посібник для студентів перекладацьких факультетів] / Коваленко А.Я. – К. : Інкос, 2002. – 320 с.
13. Кондратенко Н. ОРГАНІЗАЦІЯ СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ ТЕКСТУ: ТЕКСТОВИЙ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИЙ ЗМІСТ [Електронний ресурс] / Наталія Кондратенко – Режим доступу до ресурсу: <http://doxa.onu.edu.ua/Doxa6/40-49.pdf>
14. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу / Коптілов В.В. – К.: Вид-во при Київському університеті, 2001. – 166 с.
15. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) / Корунець І.В. – Вінниця : Нова Книга, 2003. – 274 с.
16. Кочан І.М. Лінгвістичний аналіз тексту: Навчальний посібник / І.М. Кочан. – 2-ге вид., перер. і доп. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
17. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства / М.П. Кочерган. – К: Академія, 2006. – 368 с.
18. Кузіна А.А. Лінгвістичні та екстралінгвістичні особливості стійких словесних комплексів у пресі, М.: 2001 – 275 с.
19. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту / В.А. Кухаренко. – Вінниця: Знання, 2004. – 272 с.
20. Лабенська Ю.Г. Особливості використання перекладацьких засобів англomовної технічної документації українською мовою / Ю.Г. Лабенська // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – № 9. – Луцьк, 2010. – С. 245-248.
21. Лувіцкій Ю.А. Лінгвістика тексту, М.: 2006 – 248 с.
22. Лукьянова Г.Л. Пословицы как особый вид ФЕ в английском языке / Г.Л. Лукьянова // Вісник Черкас. держ. ун-ту. Серія Філологічні науки. – Черкаси : ЧДУ. – 2000. – Вип. 29. – С. 40-45.
23. Мельник Т. Образність художнього тексту через призму лінгвістичного аналізу (посібник для студентів філологів) / Т. Мельник. – Севастополь: Знання, 2005. – 89 с. 11. Селиванова Е.А. Основы лингвистической

- теории текста и коммуникации / Е.А. Селиванова. – К.: Наук. думка, 2002. – 412 с.
24. Наконечна Г.Я. Українська науково-технічна термінологія / Наконечна Г.Я. – Львів : Наука, 2000. – 204 с.
25. Ніколаеску Е.В. Основні методика семантичного аналізу енантіосемії / Емілія Василівна Ніколаеску. // Tendances scientifiques de la recherche fondamentale et appliquée. – 2020. – №3. – С. 82–84.
26. Панченко К.І. ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ МАЛОЇ ФОРМИ [Електронний ресурс] / К.І. Панченко // Науковий блог НаУ ОА – Режим доступу до ресурсу: <https://naub.oa.edu.ua/2013/linhvistychni-osoblyvosti-tekstiv-maloji-formy/>
27. Перебийніс В.В. Стилізація методів для лінгвістів / В.В. Перебийніс. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 168 с.
28. Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української мови / О.Д. Пономарів. – К. : Либідь, 1993. – 248 с.
29. Прокопенко, Н.М. Малі текстові форми гумористичного дискурсу [Текст] / Н.М. Прокопенко // Філологічні трактати. - 2016. - Т.8, №1. - С. 54-61.
30. Наконечна Г.Я. Українська науково-технічна термінологія / Наконечна Г.Я. – Львів : Наука, 2000. – 204 с.
31. Селиванова Е.А. Основа лингвистической теории текста и коммуникации / Е.А. Селиванова. – К. : Издательство Фитосоцицентр, 2002. – 336 с.